

Пирогова К.М., Кучер А.О.

Запорожский национальный университет

ОСВЕЩЕНИЕ МОЛОДЕЖНОЙ ТЕМАТИКИ НА СТРАНИЦАХ ПЕЧАТНОГО ИЗДАНИЯ «СУББОТА ПЛЮС»

Аннотация

В статье проанализировано журналистские материалы на молодёжную тематику. Освещены основные аспекты создания публикаций для молодёжи, исследовано специфику иллюстрирования материалов на молодёжную тематику. Выделены особенности региональной прессы.

Ключевые слова: жанр, региональное издание, публикация, молодёжная тематика.

Pyrohova K.M., Kucher O.O.

Zaporizhzhya National University

FEATURES OF YOUTH THEMES ON PAGES OF REGIONAL NEWSPAPER «SUBBOTA PLUS» (СУББОТА ПЛЮС)

Summary

The article analyzes the journalistic materials on youth themes. It highlights the main aspects of the creation of publications for young people, studies the specifics of materials illustrating the theme of youth. The paper also reveals features of the regional press.

Keywords: genre, regional edition, publication, youth topics.

УДК 070.44:7:654.197(477.64-2)

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ КРАЮ НА ЗАПОРІЗЬКОМУ ТЕЛЕБАЧЕННІ

Пирогова К.М., Кучер О.О.

Запорізький національний університет

В статті синтезовано наукові розробки щодо специфіки жанрів на телебаченні. Проаналізовано культурно-мистецьке життя на запорізькому телебаченні, означено провідне тематичне тло журналістських публікацій на культурну тематику. Визначено особливості підготовки матеріалів на культурно-мистецьку тематику.

Ключові слова: жанр, культура, мистецтво, тематика матеріалів.

Постановка проблеми. Телебачення, пройшовши довгий період становлення та розвитку, синтезувало найкращі риси преси, радіо та кінематографу. Телебачення стало особливим, своєрідним видом комунікації, який має змогу активно впливати на суспільну свідомість і формувати певні запити, смаки, потреби, уявлення не лише в соціально-економічній, але й в духовно-мистецькій сфері. Адже телебачення володіє максимально дієвими засобами і методами інформаційного, публіцистичного та художнього впливу на телеглядачів і стало найбільш популярним серед усіх видів мас-медіа.

Негативний імідж слабких провінційних каналів перетворився на стереотип. Проте, дослідники відзначають, що соціальна активність населення в областях сьогодні дуже висока. Мешканці регіонів воліють жити не тільки столичним життям, їх цікавлять події у власному регіоні, які стають інформаційним продуктом саме місцевого телебачення.

Незважаючи на те, що центральні канали завжди матимуть краще фінансування, а отже, і більше можливостей, однак інтерес до місцевих новин задовольнити зможуть лише місцеві ЗМІ. А тому регіональне телебачення приречене розвиватися і завойовувати свого глядача.

Аналіз останніх досліджень. В останні роки з'явилася значна кількість наукових робіт, при-

свячених тележурналістиці, серед них дослідження Р. Борецького, Т. Трачук, Г. Кузнецова, В. Лизанчука, І. Маценка, В. Миронченка які дослідили телеоретичні та практичні аспекти тележурналістики.

Специфіку телевізійної творчості в інформаційних програмах досліджували О. Юровський та В. Гоян, функціональні можливості телебачення – Є. Багіров.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми обумовлене зростаючим впливом регіонального телебачення на формування духовної свідомості аудиторії, завдяки трансляції телематеріалів на культурно-мистецьку тематику. Подібні телесюжети можуть бути присвячені історичним пам'яткам, національній культурі, традиціям, релігії, моралі.

Метою роботи є визначення особливостей висвітлення телематеріалів культурно-мистецької тематики на регіональних телеканалах, визначити особливості підготовки телематеріалів культурно-мистецької тематики на регіональному телеканалі «МТМ» та студентському телеканалі «Юніверс».

Із вторгненням телебачення в наш побут у людини з'явилося два життя, дві реальності. Перша реальність, яка дана у відчуттях: сім'я, дім, діти, робота, товариші по службі – словом, весь той емпіричний світ, в якому вона живе. Друге життя – те-

лезісійний екран, який, після роботи і сну, забирає все більше часу. Саме екран формує у свідомості людини модель світу, вторгається в його ціннісну орієнтацію, впливає на її поведінку і вибір в широкому сенсі слова.

Звернення людини до масової аудиторії за допомогою телеекрану, коли сама ця людина є основним об'єктом показу, називається виступом у кадрі.

В основі телевізійного виступу лежить ідея, думка, що виявляється за допомогою строго відібраних і розташованих відповідним чином фактів, аргументів, доказів. Саме доказів, тому що в процесі публічного виступу завжди повинна бути необхідність переконати в чомусь, відбувається боротьба поглядів, думок – і перемога повинна бути досить переконливою. Текст виступу завжди «активний», наступальний, а сам виступ будується за законами драматургії.

Стратегія сучасного телемовлення реалізується таким чином, щоб задовольнити різноманітні інтереси аудиторії, зробити телепоказ невід'ємною частиною повсякденності, враховуючи сучасний ритм і розпорядок соціально активного громадянина. Масове виробництво і розповсюдження інформаційних, розважальних, пізнавальних телепрограм, їх доступність, використання інтерактивних форм структурування змісту сформували звички споживання телевізійного контенту.

Зміст і форма у журналістському творі перебувають у нерозривній діалектичній єдності. Форма є вираз внутрішнього зв'язку і способу організації елементів і процесів, як між собою, так і з зовнішніми чинниками. Саме виходячи з цього, науковці виділили найбільш формалізовані ознаки журналістської творчості. Зазвичай журналістську діяльність поділяють на три основних види – інформація, аналітика, публіцистика. Кожен з них поділяється на підвиди, які і прийнято вважати жанрами журналістики.

Дослідники Г. Кузнецов, В. Цвік, О. Юровський у підручнику «Жанри тележурналістики» пропонують такий розподіл телевізійних жанрів: до інформаційних відносять замітку (сюжет), звіт, виступ, інтерв'ю, репортаж; до аналітичних – бесіду, коментар, огляд; до жанрів художньої публіцистики – замальовку, нарис, есе. Також вони виділяють окремо сатиричні телевізійні жанри – фейлетон і памфлет [6, с. 67].

Замітка (відеосюжет) – коротке повідомлення, в якому викладається будь-який факт. Це загальний журналістський жанр, який використовується у пресі, на радіо, телебаченні. Замітку нерідко називають хронікальним повідомленням. На телебаченні в цьому жанрі виступають усне повідомлення і відеозамітка – найбільш поширений інформаційний жанр, основний елемент новинних випусків.

Критерії відбору замітки для телеефіру – суспільна важливість, значимість та пізнавальна цінність матеріалу, про який повідомляється аудиторії. Також для телебачення важливим є фактор «цікавості» повідомлення. Інформація може не володіти особливою суспільною значимістю, але з тієї чи іншої причини представляє певний інтерес для значної частини аудиторії. Нерідко відеозамітки пропонуються телеаудиторії нетривалими блоками, де окремі повідомлення групуються за тематичною ознакою. Контрастне розташування матеріалів – ефективний прийом, що використовується для «підігріву» інтересу глядачів.

Особливим різновидом телевізійного інтерв'ю, мета якого – всебічне розкриття особистості співрозмовника, є інтерв'ю-портрет. Цей жанровий різновид нерідко виступає як складова частина екранного нарису. Важливого значення набувають

соціально-психологічні емоційні характеристики, виявлення системи цінностей інтерв'юваного.

Найбільш поширений, дієвий, провідний жанр тележурналістики – репортаж. Журналіст оперативно повідомляє про подію, очевидцем або учасником якої він став. Телерепортаж відображає життя у формах самого життя, максимально наближене до дійсності. На перший план виходить особистісне сприйняття події, явища, відбір фактів автором.

Коментар (від лат. *commentarius* – тлумачення) – одна з форм оперативного аналітичного матеріалу, який роз'яснює сенс актуального суспільно-політичного явища, події, документа. [6].

Телевізійний коментар – це найчастіше різновид виступу в кадрі. Втім, широко використовується закадровий коментар, ілюстрований спеціально підібраними відеокдрами. Коментар відноситься до аналітичної публіцистики тому, що коментатор, дотримуючись своєї головної мети, висвітлює, насамперед, причинно-наслідкові зв'язки між подіями, говорить про можливі наслідки того, що відбувається. Основу коментаря як жанру становить відкрита авторська оцінка, аналіз.

Огляд – один з традиційних, стійких жанрів аналітичної публіцистики. Предмет огляду – суспільні події, а мета – пред'явлення глядачам причинно-наслідкових зв'язків (часом прихованих, важко вловимих), виявлення їх значення і тенденцій подальшого розвитку.

Звіт – жанр, до якого звертаються у випадку, коли потрібно описати офіційну подію значного соціального, нерідко державного значення. Цим і пояснюється необхідність «протокольної» фіксації, детального і тривалого показу. Сценарний план звіту зазвичай не пишеться заздалегідь, однак доцільно, щоб журналіст був присутній на зйомці: це допоможе йому при написанні тексту, яким супроводжується показ знятого матеріалу.

В екранному втіленні традиційні журналістські жанри набувають специфічних особливостей: їх зміст, тема і ідея виражаються безпосередньо авторами та героями подій, живими людьми з усією купністю їх особистісних характеристик. Вимовлені слова сприймаються в нерозривному зв'язку з особистістю, яка їх виголошує. Саме тому, вплив повідомлення на аудиторію посилюється, або, навпаки, зменшується завдяки особистості тележурналіста.

Журналістська робота при підготовці телесюжету складається з таких етапів: вибір та затвердження теми, вивчення об'єкта зйомки і створення сценарного плану, участь у зйомці, монтажі та написанні тексту. Складовими телесюжету є синхрон, стенд-ап, закадровий текст і відеоряд. Щоб сюжет вийшов професійним, слід дотримуватись таких вимог як: цікавість події, яскравий інформаційний привід, побудова історії з гострим конфліктом, з фактурними героєм і антигероєм, створення потужного інформаційного образу сюжету. Журналіст повинен заздалегідь розрахувати, яку емоцію, яку думку хоче викликати у глядача.

В сучасних умовах засоби масової інформації, а насамперед телебачення, як найбільш могутній і дієвий з них у впливі на свідомість реципієнта, перебирає на себе найбільшу частку тих завдань, які державні структури відводять інструментам впливу на масову свідомість. Культурно-мистецький блок телевізійних програм відіграє в цьому процесі одну з першорядних ролей.

Діяльність ЗМІ має важливі національно-духовні наслідки, оскільки характер інформації, адресований аудиторії, визначає значною мірою її ставлення до дійсності. Тому ЗМІ не лише виконують

інформативну функцію (хоча вона має бути основною), але пропагують ідеї, погляди, вчення, політичні програми і беруть, таким чином, участь у соціальному управлінні. Шляхом формування громадської думки, вироблення певних установок, вони спонукають людину до тих чи інших вчинків.

Т. Трачук наголошує, що телебачення спроможне стимулювати глядача мислити категоріями рідної національної культури або категоріями культури іншого народу, таким чином, фіксуючи її в живих візуальних образах. Завдяки потенціалу властивих йому популярних жанрів – телевізії, ексклюзивних інтерв'ю з видатними діячами культури і мистецтва – воно сприяє формуванню художньо-естетичних смаків масової аудиторії. Крім того, культурно-розважальні телевізійні програми є, безумовно, важливими для відновлення психічних сил людини, витрачених у процесі трудової, професійної діяльності [7, с. 154].

Інший важливий чинник діяльності сучасного телебачення загалом та його культурно-мистецьких програм зокрема полягає в появі в останні десятиліття ХХ століття численних інноваційних технічних засобів, які нерідко стають самодостатнім фактором виразу. У пошуках найцікавіших технічних ефектів навіть у «серйозних» культурологічних телепередачах нерідко може загубитись глибший етично-духовний сенс [5].

Телебачення володіє максимально дієвими засобами і методами інформаційного, публіцистичного та художнього впливу на телеглядачів, саме тому воно є найбільш популярним серед усіх видів масмедіа [1].

Журналістські жанри є формою організації того чи іншого матеріалу для вирішення конкретного творчого завдання. В тележурналістиці виділяють інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні жанри. До інформаційних жанрів відносять оперативні усні повідомлення, телесюжети, інтерв'ю, і репортажі; до аналітичних – відеокореспонденцію, коментар, огляд, дискусію. Художня документалістика включає у собі замальовки, нариси, есе, фейлетони, памфлети.

Щоб зробити якісний телевізійний продукт, тележурналіст повинен володіти цілою палітрою не тільки загальножурналістських методів, але і прийомами створення телевізійної образності [2, с. 59-63].

Телесюжет є найпоширенішою формою аудіовізуальної телеінформації. Журналістська робота при підготовці телесюжету складається з таких етапів: вибір та затвердження теми, вивчення об'єкта зйомки і створення сценарного плану, участь у зйомці, монтаж та написанні тексту.

Складовими телесюжету є синхрон, стенд-ап, закадровий текст і відеоряд. Щоб сюжет був професійним, слід дотримуватись таких вимог: цікавість події, яскравий інформаційний привід, побудова історії з гострим конфліктом, з фактурними героями і антигероями, створення потужного інформаційного образу сюжету [3].

Система регіонального телебачення виконує ряд необхідних функцій в системі суспільного інформування. Її головне завдання – не просто звернути увагу громадян на те, що відбувається в найближчій місцевості, а впливати на формування національної самосвідомості, сприяти громадській відкритості для себе свою малу Батьківщину, відчути себе причетним до тих подій чи явищ, що відбуваються у безпосередній близькості, виховати почуття любові та гордості до своїх святинь, своєї історії [4].

Культурно-мистецька діяльність регіональних телеканалів справляє вирішальний вплив на проце-

си формування духовності, визначення моральних цінностей, притаманних молодіжному середовищу. Відомо, що завжди запам'ятовується все нестандартне та нештамповане, а телесюжети в новинах на культурну тематику особливо впливають на глядача, завдяки використанню образності.

В культурно-мистецьких програмах на регіональному телебаченні можуть висвітлюватися події театрального мистецтва, анонсуються і обговорюються прем'єри, знакові гастрольні вистави, відбуваються «театральні вітальні».

Культурна тематика на сьогоднішніх регіональних телеканалах представлена головним чином у випусках теленовін та спеціалізованих мистецьких телепередачах. Сюжети новин – це «живий» відгук на актуальні події культурного життя з «перших вуст».

В свою чергу, культурно-просвітницькі програми пронизують усі шари і рівні телемовлення: це новини про театр, кіно, літературу; фрагменти інтерв'ю на культурно-просвітницьку тематику, трансляції концертів класичної та народної музики; художнє читання (прози, поезії, казок, билин); творчі вечори артистів, поетів, композиторів та письменників; літературні та музичні передачі, присвячені культурі; різного роду освітні програми.

Значне місце в культурно-просвітницькому мовленні займають програми, в яких ведеться безпосередній діалог з гостем у студії, студійною аудиторією і (або) телеглядачами в прямому ефірі в жанрах інтерв'ю, ток-шоу, ігрових жанрах.

В музичних телепрограмах про культуру значна увага відводиться професійній музиці з найрізноманітнішими її жанрами – опері, але й симфонічній, камерній, портретам композиторів і виконавців, визначним подіям музичного життя краю, як фестивалі, конкурси, ювілейні святкування тощо.

Висновки. Отже, будучи важливою частиною духовної культури, мистецтво є засобом усвідомлення світу та духовного розвитку особистості. Таким чином, культура і духовність – це цивілізовані ознаки будь-якої нації. Тому дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного та загального культурного рівня телеглядачів, формування стійкої системи глибоких морально-духовних та культурних цінностей [8]. Регіональне телебачення має бути засобом не лише інформування, розважання, а й морального, національно-патріотичного, релігійного виховання – найважливіших складових процесу формування духовності суспільства.

Широко висвітлюючи події культурного життя Запоріжжя, державний телеканал МТМ не тільки віддзеркалює тенденції розвитку регіональної культури, але й формує духовні, суспільно-культурні та морально-естетичні аспекти громадської думки, сприяє національній самоідентифікації глядачів і розвитку суспільства в цілому.

Такі програми як «Символ Запоріжжя», «Рекорди Запоріжжя», «Парк культури», «Архіваріус», «Актуальне інтерв'ю», «Особистість» широко розкривають світ мистецтва: живопису, музики, архітектури, хореографії, сприяють поінформованості запоріжців про культурні пам'ятки свого міста, підвищують туристичну привабливість регіону, популяризують край через яскраві марки, символи, відомі всьому світу.

На студентському телеканалі «Юніверс – ТБ» культурних програм не представлено. Тема культури та мистецтва підіймається тільки у новинних сюжетах. Але телеканал розвивається, тому є вірогідність того, що невдовзі культурні програми з'являться на студентському телебаченні.

Список літератури:

1. Борецкий Р. А. Информационные жанры телевидения / Р. А. Борецкий. – М.: Просвещение, 1991. – 298 с.
2. Гоян О. Я., Гоян В. В. Телебачення і радіомовлення України: роздержавлення і приватизація / О. Я. Гоян, В. В. Гоян // Роль ЗМІ в процесах державотворення. – 1998. – С. 59–63.
3. Кузнецов Г. В. Телевизионная журналистика: Критерии профессионализма / Г. В. Кузнецов. – М.: РИП-Холдинг, 2004. – 390 с.
4. Лизанчук В. В. Засоби масової інформації і духовне відродження України: формування національних ідеалів та інтернаціональних почуттів / В. В. Лизанчук. – Л.: Вид-во Львів. ун-ту, 1990. – 211 с.
5. Набокова Г. Категорії дослідження телевізійної видовищно-розважальної культури / Г. Набокова // Культура України. – Випуск 41. – 2013. – С. 187–189.
6. Телевизионная журналистика. – 4-е издание / под ред. Г. В. Кузнецова, В. Л. Цвика, А. Я. Юровского [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://evartist.narod>
7. Трачук Т. А. Культурно-просвітницька та культурно-рекреативна функції українського телебачення / Т. А. Трачук // Наукові записки. Серія «Культура та соціальні комунікації». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Вип. 3. – 172 с.
8. Юровский А. Я. Телевидение: поиски и решения: Очерки истории и теории советской телевизионной журналистики / А. Я. Юровский. – М.: Искусство, 1975. – 346 с.

Пирогова К.М., Кучер А.О.

Запорожский национальный университет

КУЛЬТУРНО-ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЖИЗНЬ КРАЯ НА ЗАПОРОЖСКОМ ТЕЛЕВИДЕНИИ

Аннотация

В статье синтезированы научные разработки о специфике жанров на телевидении. Проанализирована культурно-художественная жизнь на запорожском телевидении, означено ведущий тематический фон журналистских публикаций на культурную тематику. Также определены особенности подготовки материалов на культурно-художественную тематику.

Ключевые слова: жанр, культура, искусство, тематика материалов.

Pyrohova K.M., Kucher O.O.

Zaporizhzhya National University

CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF THE REGION ON THE ZAPORIZHZHIA TV

Summary

The article synthesizes scientific research on the specifics of genres on television. The authors analyze the cultural and artistic life on the Zaporizhzhia television, specify the leading theme background of journalistic publications on cultural subjects. The paper defines features of preparation of materials on cultural and artistic themes.

Keywords: genre, culture, art, subject of materials.